

תורה

צעד קדימה ולפתע חיך חיוך ביישן. "החודג'א דוד"י" שאל. נענעתי בראשי. "ברוך הבא", אמרתי לו. עם חריקת בלמים שהזכירו לי לילת תולעים, הגיח מאחורי אוטובוס כבד, ומשום שהמכונית שלי חסמה לו את המעבר ברחוב הצר, החל לצפור את צפירת האמים של האוטובוסים. פתחתי את הדלת ואמרתי לו. "הכנס אבריוסוף". ראיתי היסוס בעיניו, אבל האוטובוס נגח שוב והוא קפץ לתוך המכונית וכשהתכופפתי מעליו, כדי לסגור את הדלת, הרחתי ריח קל של פחד. "לאן?" שאלתי. "לא חשוב", ענה. "באמת שלא? בוא", הצעתי, כדי להפיג את המתח. "נולך לאכול משהו. נולך ונשב באיזה בית־קפה...". תודה רבה" אמר. "אינני רעב".

עצרתי את המכונית מול שפת הים. כיבדתי אותו בסיגרייה. הוא הודה לי ונתן לי אש. הגפרורים היו מתוצרת מצרית. טוב לראות אותך שוב", אמרתי לו. הוא שתק. חשתי שגופו רועד מהתרגשות. סגרתי את החלון. "ספר לי מה שלומך", ביקשתי. "אני חי, תודה לאל", אמר. לאחר שתיקה קלה פנה אלי: "ואתה?" "גם אני חי", עניתי לו. "לא התראינו זמן רב מאוד, חודג'א דוד", נאנח. "זמן רב מאוד", אמרתי גם אני. "מה שלום הגברת שלך?" שאל לפתע. "היא כבר מזמן לא הגבתה שלי. זה נגמר", אמרתי. הוא משך בכתפיו. "באמת חבל". נדמה היה לי שהוא מצטער באמת. פתחתי את החלון וזרקתי את בול הסיגרייה בין עשבי הבר. שתהיה שריפה, חשבתי. למה משלמים משכורת למכבי אש? זמן רב ישבנו בשקט. לפתע תפס בזרועי שהיתה מונחת על ההגה ולחץ: "חודג'א דוד...". הקול שלו צלצל כמו שיהוק. נתתי לו להרגע ואחר־כך שאלתי אותו מה מעשיו, כי נדמה היה לי שעוב את יפו מזמן. "באמת עובדו", אמר. חיכיתי שיאמר יותר, אך לא אמר. "מה שלום יוסוף בנך?" שאלתי. "תודה לאל, הוא חי. בן כמה הוא?" "חמש־עשרה שנה מלאו לו הקיץ". "הוא עובד?" "היתה לו עבודה אבל ירדן אחד ברפיה, אבל זה נגמר. עכשיו הוא מסתובב, מחפש משהו... אבל אני לא מתלונן, הוא בן יוצא מן הכלל טוב". "כמה ילדים יש לך, אבריוסוף?" "יש את איברהים, בן עשר, מתלמד אצל הכמרים, ומוסה הקטן, בן שלוש וחצי ויש גם בת אחת". במכונית היה נעים. ישבנו כמו עוברים ברחם המכסים להיחלד. בינתיים שוחחנו וההרגו. הוא סיפר לי את קורותיו, שהיו די שיגרתיים: מחנה סליטים, קצבה אססית, כסלה, וכשהמזוקה היתה כבדה משאת הים עובר את הגבול, באחו הערוצים החוליים, קוצר בחפזו בשדות וחזור הביתה עם שק שחור של תבואה על הגב. פעם עבר עם קבוצה שלימה

סיפור מאת יורם מטמור

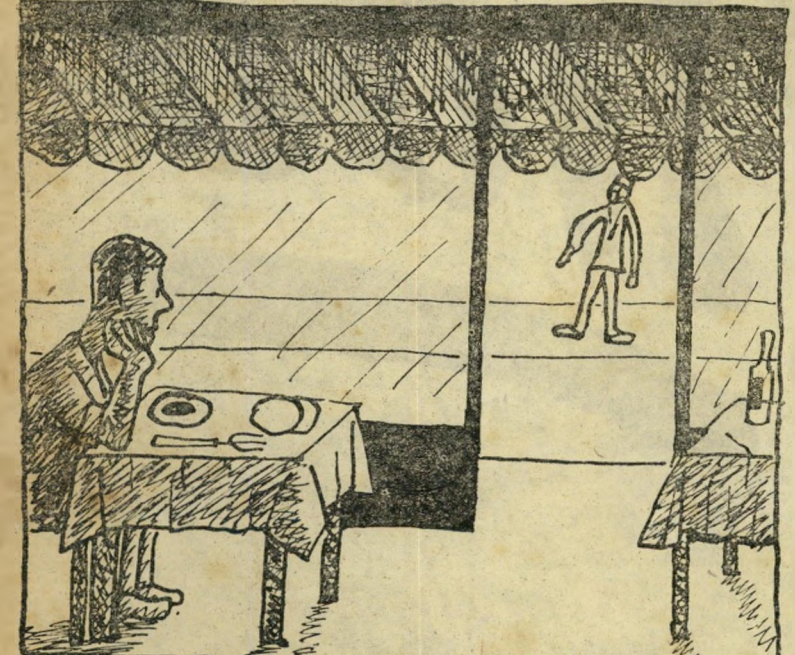
לקטוף שקדים. עבדו בשקט ובמהירות כדי שהשומרים הדרוזיים של מסעי האומה לא ירגיש בהם. ריח השקדים המבשילים העביר אותו על דעתו, כי לפתע, בלי כל מחשבה מוקדמת, הניח את השק המלא למחצה והחל ללכת ליפו. שלושה לילות הלך ורק לילת

לפני עשר שנים פרסמתי ספור עלינו ועל הערבים בבסאון ספרותי שהיתה לו זיקה למפא"י. עכשיו חזרתי וכתבתי את אותו הספור מחדש. לא נסתנה שום דבר במשך עשר שנים — מלבד העלמותם של הבסאונים הספרותיים — והבסאונים הספרותיים בעלי זיקה למפא"י במיוחד.

אני כבר רגיל לאכול חומס שהחמיץ: מה שהפריע לי, היו יללות החתול. מוזמן לא שמעתי יללות כאלה. בעל המסעדה מסכן אחד ממוצא בולגרי, ניגש לשולחן. "אתה רוצה משהו טוב?" שאל. "למה כתוב בחוץ אוכל מרוחי כשאתה מגיש אוכל בולגרי?"

תנים ונביחת כלבים ליחתה אותו בדרכו. במשך היום הסתתר וישן. כך הגיע ליפו. את הבית שם נולד הוא ובנו בכורו, לא מצא עוד. הרוס הבית עד היסוד. רק את המסעדה שלו ראה. הרים כתפיו ושאל מבלי להסתכל עליו: "מה אפשר לעשות?" "זה כל מה שבאת לעשות", שאלתי אותו. הרגשתי שהוא מביט בי. לא הגבתי. הוא נישב בכל היקר לו, שבא בתמימות והולך בתמימות, שאין הוא עוסק בפוליטיקה ושאינו אוהב את המצרים, שהם לדבריו, "אנשים חסרי שכל". הדברים צלצלו מאוד כנים, ומה הן התוכניות שלך עכשיו, אבריוסוף?" שאלתי. "לחזור", אמר. "חפשתי משהו ולא מצאתי. עכשיו אני יודע — מה שהיה נגמר".

העמיד עמד להתחיל בכל רגע. "מה שהיה — נגמר", אמר אבריוסוף. "אין בית — יש אוהל. זה רצון האל. לעומת

אבריוסוף, עם השפם הקטן, בעלה הקודם של המסעדה, עמד ממוזל.

זאת נתן לי בניס טובים. אשוב אליהם. הדרך תורה תהיה קשה יותר, אבל אני אניע איכשהו. את אבריוסוף לא יתפסו. "עברת על החוק כשבאת לכאן", אמרתי. "המשטרה לא תתפוס את אבריוסוף", השיב. "לא עשיתי כל רע לשום אדם — באחי לראות אם הבית שלי עומד, זה הכל". "לא יקרה לי שום דבר", אמר אבריוסוף, "אני מוכרח לחזור הביתה לילדים שלי. מי ידאג להם אם אשב בבית הסוהר?" "חודג'א דוד", אמר אבריוסוף בקול צרוד, "אתה לא תמסור אותי למשטרה, נכון?" אפלה של ליל חמסין סמיך היתה מרוחה על העיר כמו משחת נעליים שחורה. מרחוק נשמעה צפירה עצובה של ספינה שנפרדת מנמל הבית. את הסיגריות שלנו גמרנו מזמן, וכבר לא היה פנאי להצית נוספות. "אבריוסוף", אמרתי, "אני המשטרה".

שאלתי. הוא צחק. "מה יש, בולגריה זה לא די מורחי בשבילך?" החתול המשיך לילל. "החתול הזה, ימח שמו", אמר הבולגרי, "הזנב שלו נתפס בולת, עכשיו הוא בוכה. היה צריך להיזהר". לא עניתי. "או מה אתה רוצה?" שאל. "לשלב", אמרתי. הוא גרד את סנטרו הבליתימגולת. "מה יש?" "אני לא רעב", אמרתי. "לאט לאט הפסיק החתול לבכות. היה היה פעם מקום שנקרא מסעדה לאומית. בעל המסעדה היה אבריוסוף ואני הייתי רוה, אך היתה לי לעומת זאת, תכרה בשם יונה. אחות, אחות קטנה (פגשתי אותה לפני חודש, יש לה שני ילדים והיא נשואה לאיזה רופא; אבריוסוף ברח עם כולם בזמן מלחמת העצמאות, אני הסתדרתי). היינו באים לכאן בשבתות ולפעמים, כשהיא עבדה במשמרת לילה, לארוחות ערב. היה לנו שלחן קבוע בפניה, ליד העציצים ואבריוסוף היה ניגש לשרת אותנו ומדבר אלינו בעדינות, כאל משהו שביר, ואומר לנו "ברוכים הבאים" ואני הרגשנו בנוה, כמו בבית. היינו מסתכלים בתמונות מלך בריטניה שעל הקיר, על הצנצנות השמנות גדושי החמוצים ובכדורי הגבינה שעל הדלפק, וזה בעיני זה והיינו מחזיקים ידיים. ככה כבר לא החזקתי ידיים מאז וגם לא חיכתי, אבל החיים נמשכים, והעיקר הבריאות".

מכונית של בית־חרושת למשקאות קלים נעצרה לפני פתח המסעדה. הנהג הוריד ארגו אחד ונכנס פנימה. הסתכלתי עליו משום שלא היה לי מה לעשות. את העסק שהביא אותי ליפו, סיימתי זה מכבר, ולא היה לי שום ענין לחזור הביתה. לפתע הבחנתי באיש העומד על המדרכה ממיל ומתבונן במסעדה.

הבולגרי סיים את עניניו עם הנהג, ניגש אלי והניח את העודף על המפה המלוכלכת. מכונית הגזוז נסעה. האיש המשיך לסקור את המסעדה. הוא עשה זאת באיפן די גלוי, מבלי לבקש הסתר. סתם ניצב באמצע הכדרכה והביט. אף על פי שהשתנה במרוצת השנים, הכרהי אותו. אבריוסוף, בעלה הקודם של המסעדה. לא זוהי ממקומי. חכיתי. רציתי לראות מה יעשה. הוא הסתכל כאילו עלי, אבל לא היה מסוגל להבחין בי מבחוק, מפני שהמסעדה היתה חשוכה. הזשבתי שיכנס ואז אשוחח אתו, אבל טעיתי — הוא רק עמד והסתכל פנימה. אותם תחי הפנים, אותו השפם הקטן, אותה העמידה, אותו מבנה הגוף, ובכל זאת — לולא עמד מול המסעדה שלו — אפילו אני, ספק אם הייתי מזהה אותו. הכל מודקן כנראה, אפילו הזכרונות.

לפתע העביר האיש את משקלו מרגל לרגל, כמחליט ללכת למקום אחר. כשהחל לנוע הייתי גם אני מוכן: קמתי ויצאתי. הבולגרי צעק אחרי, "שלום ותודה רבה!" לא עניתי לו. שילמד להכין חומס כמו בן־אדם.

את המכונית השארתי עומדת לפני המסעדה והלכתי אחרי אבריוסוף ברגל. השמש עמדה לשקוע, אבל האור הספיק לי כדי לא לאבד אותו. הוא לא מיהר. הרחובות היו מלאים: אוטובוסים, מכוניות, אופניים של פועלי בניין, נשים דוחפות עגלות ילדים, לדי רחוב משתובבים. זרם של מיץ ממותק, צבעוני ודביק.

הוא עבר לאורך שדרות ירושלים. ראיתי אותו מציץ לתוך חלונות הראווה של חנויות השרשרת, ומעיין במודעות הקולנוע המודבקות לקירות. תחילה הייתי סבור שהוא מחפש כחובת, או מצפה להפגש עם מישהו. במרוצת הזמן נתחרר לי, שזה טיול סתמי. הוא לא נפגש עם איש.

לאחר שעה של הליכה מתמדת, בקצב איטי אך קבוע, שכאלו הוכתב ע"י רגליו, חזר אל המסעדה. הפעם לא נעצר אלא המשיך לכהן הנמל.

בינתיים שקעה השמש והזונות יצאו. נגני תזמורת הריקודים של הבארים החלו להגיע למקום ובידיהם מוזחות עם כלי נגינה. בבית קפה אחד ישבו אנשים ושחק ששבש. היה ריח של חמסין באויר. אבריוסוף חזר שוב לכהן המסעדה. היא כבר היתה סגורה. כנראה שהבולגרי התיאש והלך הביתה להציק לאשתו. אבריוסוף המשיך בדרכו מבלי לזרוק אפילו מבט כלפי הבנין.

החלטתי שהגיע הזמן לפעול. נמאסה עלי ההליכה ברחובות. קפצתי למכונית, אבל כמו כל דבר שהמשרד מחלק, המכונית לא נדלקה מיד ועד שהנעתי אותה הוא נעלם. הייתי נאלץ לעשות סיבוב גדול עד שמצאתי אותו שוב. בדרך ללב העיר יש שטח הרוס. חלק ממנו נוקה והפך למגרש משחקים עם נוגדות והכל, אבל בחלק השני עדיין נותרו אנשים מהבתים המפוצצים. אבריוסוף עמד על ערמה קטנה של מפולת כשגבו לכביש. עצרתי את המכונית, אך הוא לא שמע. "אבריוסוף", קראתי.

הוא נפנה. ראיתי שמהסס הוא אם לברוח או לאו. הוצאתי את ראשי דרך חלון המכונית, כך, שאור הפנסים יאיר את פרצופי. "אבריוסוף — אתה כבר לא זוכר אותי?" עשה